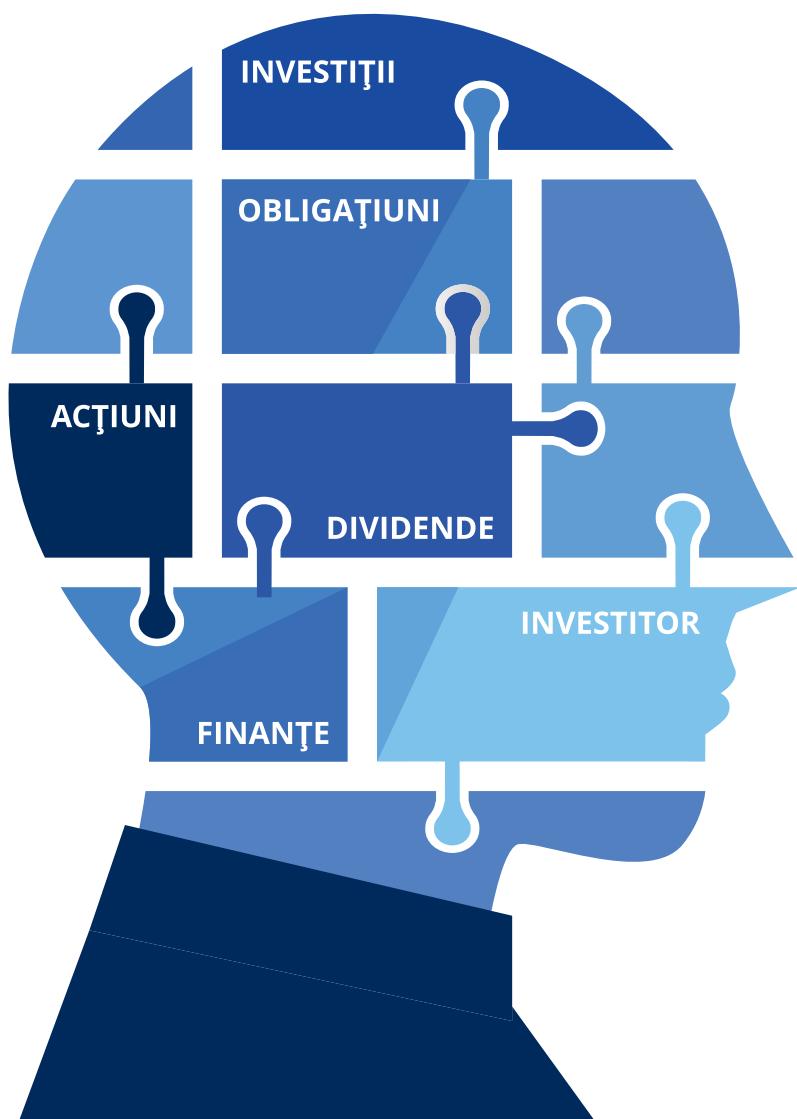

Ghidul tău pentru administrarea averii pus la dispoziția ta de Bursa de Valori București

În cooperare cu:

TradeVille

Bine ai venit în ghidul Bursei de Valori București pentru a deveni o persoană inițiată în domeniul piețelor de capital! Este posibil să fi participat sau să iei parte la unul dintre seminariile organizate de BVB împreună cu brokerii în cadrul programului Fluent în Finanțe. Sperăm că îți va plăcea seminarul și ghidul, dar și că îți vei îmbogăți cunoștințele care te pot ajuta atât în viața personală, cât și în cea profesională.

Această broșură, împreună cu un seminar "face to face" organizat de BVB vrea să te familiarizeze cu modul în care funcționează lumea financiară, să te inspire să îți dorești să știi și mai multe despre bani și să te introducă în universul piețelor de capital.

Am pregătit acest ghid cu mare grijă, împreună cu brokerii parteneri, iar dacă ai sugestii cu privire la modul în care putem îmbunătăți această broșură, anunță-ne! Pentru orice întrebare sau sugestie, te rugăm să ne trimiți un email la: fluentinfinante@bvb.ro.

Cuprins

1. Cum să fii Fluent în Finanțe	4
2. Gandeste pe termen lung: fonduri de investiții, fonduri de pensii și asigurări de viață	7
3. Piețele de capital	9
4. Cum să devii inițiat în bursă: investiția în acțiuni	12
5. Introducere în piața de capital din România	17
6. Cum să fii investitor	19
7. Glosar	27
8. Chestionar: Ce tip de investitor ești?	29

I. Cum să devii fluent în finanțe

Economisire, apoi investiții

Economisirea este excesul veniturilor tale față de cheltuielile tale. În general, aceasta se face în conturi de economii la bănci sau în depozite bancare. Banii sunt în siguranță, primești o dobândă mică și sunt la îndemână, putând fi accesăți atunci când ai nevoie de ei (lichiditate mare). Totuși, un plan de economisire nu îți poate aduce un câștig ridicat pe termen lung, și luând în considerare impactul inflației, probabil că puterea reală de cumpărare a banilor va scădea. **Investițiile**, pe de altă parte, te pot ajuta să **îți creezi și să îți păstrezi averea**. Deși valoarea unor investiții poate crește sau scădea în timp, investițiile prudente pot aduce un câștig mai mare decât conturile de economii. Prin asumarea unui nivel adecvat de risc poți avea oportunitatea să obții câștiguri mai mari pe termen lung. Este important de ținut minte că valoarea investițiilor, precum și câștigul generat de ele, poate scădea sau crește, astfel că investitorii pot ajunge să aibă mai puțini bani decât au investit.

Este fundamental să iei în considerare efectele inflației asupra banilor tăi. **Inflația** este creșterea prețurilor bunurilor și serviciilor. Pe măsură ce prețurile acestora cresc, valoarea monedei, leul spre exemplu, scade și o persoană ajunge să nu mai poată cumpăra la fel de mult cu aceeași sumă de bani ca anul trecut. Economiile bat rareori rata inflației; investițiile pot.

În esență, diferența între economisire și investiție este aceea că economiile sunt doar bani puși deoparte, în timp ce **investițiile ajută banii tăi să crească într-o perioadă de timp**. O persoană își poate satisface nevoile pe termen scurt cu economiile, dar pentru satisfacerea nevoilor pe termen lung, are nevoie să facă investiții. În primul rând, economisirea te

ajută să îți protejezi principalul, în timp ce **investițiile te ajută să obții câștiguri mai mari decât rata inflației**.

În primul rând, sunt **trei factori cheie** în ceea ce privește obiectivele unei investiții: **siguranță, câștig și lichiditate**. Într-un scenariu ideal, aceasta înseamnă că o persoană își dorește ca investiția să fie absolut sigură, în timp ce generează câștiguri atractive și, totodată, oferă o lichiditate ridicată. Totuși, realitatea arată că este foarte dificil să ai în același timp toate aceste trei obiective. De obicei, un obiectiv îl îndepărtează pe altul. Spre exemplu, dacă o persoană își dorește câștiguri ridicate, va trebui să își asume unele riscuri; sau dacă vrea lichiditate mare, va trebui să facă un compromis în ceea ce privește câștigul. Din acest motiv, fiecare persoană are nevoie de **propriul plan de investiții** care să se potrivească situației sale – nevoile financiare în funcție de vârstă, în ce stadiu este cariera sa, mărimea familiei, nevoile altor membri ai familiei etc.

Primii 4 pași spre câștigarea independenței financiare

1. Cheltuie mai puțin decât câștigi

Această maximă poate părea evidentă, însă oamenii au dificultăți în aplicarea sa. Dacă cheltui mai mult decât câștigi, nu vei reuși niciodată să devii independent finanțiar. Vei plăti bani pentru alții pentru tot restul vieții tale. Cu cât începi mai repede să aplici această regulă în viața ta, cu atât mai bine, dar niciodată nu este prea târziu.

2. Economisește minim 10% din veniturile tale și investește-le înțelept

Dacă nu economisești în timpul cât ești activ în cariera profesională sau începi mai târziu, sunt șanse să te

pensionezi sărac. Să economisești o parte din salariul lunar sau lunar o sumă fixă te poate ajuta să acumulezi bani pentru viitor. Cheia este să investești constant, chiar dacă este vorba de o sumă mică. Să începi chiar cu 50 de euro pe lună poate genera rezultate bune pe termen lung, atât timp cât banii sunt alocați înțelept și li se permite să crească prin intermediul diverselor instrumente financiare. Spre exemplu, mai jos ai un tabel care evidențiază evoluția valorii economiilor lunare, în timp și cu un randament de 6% pe an.

Depunere lunară*	3 ani	5 ani	10 ani	15 ani	20 ani	25 ani
50 euro	1.966	3.488	8.194	14.541	23.102	34.648
100 euro	3.934	6.977	16.388	29.082	46.204	69.299
150 euro	5.900	10.465	24.582	29.082	46.204	103.949
250 euro	9.834	17.443	40.970	72.705	115.510	173.249

* cu randament anual 6%

3. Crează-ți un plan de investiții și permite investițiilor tale să crească

Așa cum spunea și Winston Churchill, "dacă eșuezi în planificare, îți planifici să eșuezi". Dacă vrei să îți îndeplinești obiectivele investiționale, oricare ar fi acestea, este foarte important să îți creezi un plan de investiție. Apoi, trebuie să îți urmezi planul și doar să îl adaptezi atunci când apar schimbări semnificative ale factorilor de bază. În mod ideal, lasă investiția în pace și lasă magia compunerii să lucreze. Dar începe acum!

În medie, oamenii au nevoie de doar 75% din venitul dinaintea pensionării pentru a-și menține standardele de viață atunci când vei fi la pensie.

Aceasta înseamnă că trebuie să economisești constant aproximativ 10% din venitul tău pe durata anilor de muncă. Cu cât aștepți mai mult, cu atât va fi mai greu. Cu fiecare deceniu în care nu economisești, aproape că se dublează suma pe care trebuie să o pui deosebită pentru îndeplinirea obiectivelor la pensionare. Spre exemplu, dacă trebuie să economisești 5% pe an încă de când ai 20 de ani pentru a fi fericit la pensie, va trebui să faci un efort și să economisești 10% anual dacă aștepți până la 30 de ani ca să începi să economisești.iar dacă aștepți până la 40 de ani, suma urcă din nou, la 20%.

4. Înțelege Puterea Compunerii (the power of compounding)

Principiul compunerii arată că și o sumă mică de bani, în timp, poate ajunge o investiție uriașă. Pentru tine astă înseamnă că dacă investești, chiar și o sumă mică, într-un activ a cărui valoare crește în timp, și apoi reinvestești câștigul din investiția ta (dobânda pe care o primești, chiria pe care o încasezi pentru investiția în proprietatea pe care ai inchiriat-o, sau

dividendele primite de la compania unde ești acționar), magia compunerii va face miracole pentru tine. De asemenea, înseamnă că nu mai poți folosi argumentul "Pot economisi doar 10 lei pe săptămână, așa că nu are sens. Nu va ajunge vreodată la ceva mai mult". Chiar și economiile mici și periodice ajung să compună sume mari în decursul anilor.

2. Gândește pe termen lung: fonduri de investiții, fonduri de pensii și asigurări de viață

Fondurile de investiții

Fondul de investiții este înființat pentru a oferi o alternativă de economisire sau investiții, cu diverse grade de risc asumate de investitor. **Acestea pot fi fonduri de venit fix, acțiuni sau mixte.**

Fondurile de venit fix oferă o alternativă la depozitul bancar, cont curent sau cont de economii. Sumele pot fi oricând investite și retrase, integral sau parțial, fără a se pierde câștigul înregistrat până la momentul răscumpărării. Principalele plasamente sunt efectuate de către fond în depozite bancare, obligațiuni sau titluri de stat, fiind în general considerate ca fiind alternative de economisire cu grad scăzut de risc.

Fondurile de acțiuni oferă posibilitatea investirii de sume într-un coș de acțiuni, locale sau internaționale, fără a urmări îndeaproape evoluția lor. Administratorul fondului realizează plasamentele într-un mod care să ofere randamente atractive și riscuri cât mai reduse pentru investitor. Cu toate acestea însă, fondurile de acțiuni pot avea și evoluții negative, aspectul important fiind gândirea pozitivă pe termen lung.

Fondurile mixte reprezintă o combinație între cele de venit fix și acțiuni, având ponderi diferite între cele două componente (obligațiuni/acțiuni), în funcție de produsul creat de administrator. Acest gen de fonduri se pretează pentru economisirea activă de termen lung.

Orice persoană fizică sau juridică poate deveni investitor prin simpla deschidere a unui cont de investiție și transferul sumelor dorite către acest cont. În cazul retragerilor de sume, se semnează o cerere de răscumpărare, urmând ca sumele rezultate să fie

încasate în contul bancar sau ridicate numerar. Majoritatea covârșitoare a fondurilor de investiții sunt distribuite de către unitățile bancare aparținând diverselor grupuri financiare, accesul la acest gen de economisire fiind extrem de facil.

Fondurile de pensii

Fondul de pensii este un fond înființat pentru a facilita, organiza și investi banii cu care angajatorul și angajatul contribuie pentru constituirea pensiei private, care suplimentează pensia acordată de sistemul public de pensii. Fondul de pensii este un coș de active menit să genereze o creștere stabilă pe termen lung și să îți asigure un venit suplimentar atunci când te pensionezi.

Demografia în scădere și îmbătrânirea populației, în general, pun presiune pe bugetul public de pensii, care trebuie să se bazeze pe contribuții mai mici (mai puțini angajați) care să susțină beneficiarii (pensionarii). Pentru aceasta, în anul 2007 România a introdus sistemul de pensii private, bazat pe modelul testat și recomandat de Banca Mondială – sistemul de pensii private pe piloni, care include Pilonul II (obligatoriu) și Pilonul III (facultativ).

Astfel, fondurile de pensii sunt o alternativă la pensia de stat și au fost construite pe doi piloni. Pilonul II, denumit și „pensia administrată privat” sau „pensie obligatorie”, a fost creat prin redirecționarea de către stat a unei părți a contribuției de asigurări sociale către fondurile de pensii. Contribuții sunt obligatorii pentru persoanele de până în 35 ani și opționale cele cu vârstă cuprinsă între 35 și 45 de ani. Banii se strâng în conturi individuale – separat pentru

fiecare persoană – și sunt investiții pentru a genera un venit suplimentar în completarea pensiei de stat. Fondurile de pensii sunt administrate de societăți de administrare care investesc sumele acumulate și care informează beneficiarii cu privire la situația conturilor lor.

Pilonul III reprezintă sistemul de pensii facultative, administrate de companii private, la care aderarea este facultativă. Ca și în cazul Pilonului II, sumele se acumulează în conturi individuale și se administrează de societăți de administrare. Oricine poate contribui în sistem cu până la 15% din veniturile brute realizate lunar. Pentru a putea beneficia de o pensie facultativă, fiecare participant trebuie să aibă cel puțin 90 de contribuții lunare la fond, o vârstă de cel puțin 60 de ani și o sumă minimă acumulată. Contribuțiiile sunt scutite de impozit, iar sumele respective se deduc din impozitul pe venit.

În sistemul public de pensii, statul colectează contribuțiiile de la angajați și distribuie banii către pensionarii deja existenți. Statisticile privind demografia arată că redistribuirea logică nu mai este viabilă, întrucât numărul de contributori scade, în timp ce numărul de pensionari este în creștere. Soluția acestei dileme a luat forma sistemului de pensii private, care permite fiecărei persoane active să pună bani deosebite pentru perioada pensionării.

Asigurări de viață

Numite generic "asigurări de viață", aceste investiții au obiective diverse, care pot fi combinate. Ele oferă în general protecție, ajutând familia beneficiarului să își păstreze standardul de viață în cazul unor evenimente neprevăzute. Deseori, companiile de asigurări adaugă componente de economisire, investiții sau de sănătate, astfel încât produsele

de asigurare să se plieze cât mai bine pe interesele tale. La modul general, asigurarea de viață este un contract cu o companie de asigurări.

Spre exemplu: În cazul unei asigurări de viață clasice, asiguratul plătește o primă de asigurare, iar în schimbul acelei prime compania de asigurări se obligă să plătească urmășilor asiguratului o sumă de bani în cazul decesului persoanei asigurate.

Un alt exemplu de asigurare de viață este cel al asigurării de viață cu acumulare de capital. În acest caz, o parte din prima pe care o plătești acoperă componenta de protecție (ca și în cazul unei asigurări clasice de viață) în timp ce o altă parte este investită de compania de asigurări și plătită clientului la finalul perioadei contractuale sau chiar înainte, împreună cu o parte din profitul obținut.

Mulți oameni și consilierii lor financiari consideră că asigurarea de viață este piatra de temelie a planului lor finanțiar. În timp ce scopul principal al asigurării de viață este ca familia ta să aibă un sprijin finanțiar în cazul decesului tău, acestea pot fi utilizate și în alte scopuri:

- Asigurarea fondurilor pentru plata unor cheltuieli (precum cheltuielile de spitalizare sau intervenții chirurgicale survenite în urma unui accident)
- Crearea unei moșteniri pentru moștenitorii tăi
- Contribuții caritabile în cazul morții tale

Niciodată nu este prea devreme să începi să îți creezi un plan de asigurare. Poți începe chiar de la vîrsta de 18 ani și trebuie să ai în vedere că importanța unei asigurări de viață crește odată ce ai copii sau alte persoane care depind de tine și care au nevoie de asistență în cazul în care nu mai ești printre ele.

3. Piețele de capital

Știai că investițiile pe termen lung în acțiuni depășesc majoritatea altor investiții? Dacă ești interesat să devii investitor continuă să citești!

De ce să devii investitor?

Acțiunile sunt o investiție lichidă

În afara performanței consistente există și alte motive pentru care acțiunile sunt o opțiune atractivă pentru investiții. Ele sunt o investiție lichidă. Aceasta înseamnă că pot fi cumpărate și vândute după cum îți dorești. Vânzarea unei proprietăți poate dura luni. Vânzarea unei acțiuni poate dura secunde. Acționarii pot alege să vândă acțiunile pe care le au la o companie sau doar o parte din acestea. O astfel de opțiune nu este valabilă în cazul unei proprietăți.

Este ușor să stabilești valoarea reală a acțiunilor

Un alt avantaj este că valoarea reală a unei investiții în acțiuni poate fi stabilită cu ușurință. Este simplu deoarece poți vedea zilnic evoluția acțiunilor în ziare sau pe propriul computer.

Diversificare

Crearea unui "coș de acțiuni" (un portofoliu de acțiuni) îți permite să investești în diverse sectoare ale economiei. Prin investiția în companii care activează în diverse sectoare ale economiei, îți minimizezi potențialele pierderi pe unul dintre sectoarele care subperformează. Dacă un sector scade, altul poate crește. Aceasta este unul dintre principalele motive pentru care un portofoliu bine echilibrat de acțiuni surclasăază invariabil multe alte tipuri de investiții.

Randament și Dividende

Principalul mod prin care poti profita

de acțiuni este atunci când prețul lor crește în timp – cumpără ieftin și vinde scump! În afară de creșterea prețului, poți beneficia de dividende. Dividendele sunt câștigurile plătite acționarilor din profiturile înregistrate de companie, fie în bani sau în acțiuni. Este o modalitate prin care acționarii sunt recompensați pentru că au asigurat capital companiei. De regulă, dividendele sunt plătite o dată sau de două ori pe an, depinzând de politica pe care o are compania cu privire la distribuția profitului. Nivelul dividendului poate varia dacă firma vrea să se dezvolte, caz în care rata dividendului ar putea fi mai mică. Spre comparație, o companie matură ar putea opta pentru o rata mai mare de distribuție, din nou depinzând de politica sa de dividend.

Distribuirea dividendelor se efectuează centralizat prin Depozitarul Central. Acționarii care sunt clienți ai unor intermediari participanți ai Depozitarului Central, primesc toate dividendele în contul lor deschis la intermediarul respectiv. Acționarii care nu au cont deschis la un intermediar, primesc dividendele în contul bancar indicat anterior sau în numerar, la oricare din agenții sau sucursalele agentului de plată (banca comercială) desemnat de emitent.

Este mai ușor decât crezi

Poate crezi că este complicat, dar investiția în acțiuni este un proces simplu – milioane de oameni fac acest lucru în toată lumea! Investiția în acțiuni necesită serviciile unui intermediar (așa cum plasarea fondurilor tale în depozite necesită serviciile unei bănci). Angajații intermediarului te vor asista la fiecare pas pe care trebuie să îl faci în procesul de investiție și îți vor răspunde tuturor întrebărilor. Este chiar mult mai ușor decât crezi.

Cu cât este mai mare potențialul de câștig, atât de mare este riscul pentru fondurile tale. În privința acțiunilor, prețul acestora poate fi afectat de diverse factori, printre care performanța companiei, performanța bursei pe ansamblu și întregul climat economic. Astfel, există cu siguranță un element de risc, dacă prețul acțiunilor a scăzut, atunci și valoarea investiției tale va scădea. Îți poți minimiza riscul prin-o planificare atentă, existând strategii pentru reducerea și administrarea riscului prin diversificare.

Instrumente disponibile pentru tine – o scurtă prezentare generală

Investiția pe termen lung include un număr de diverse instrumente financiare care pot fi cumpărate pe o bursă, precum acțiuni sau obligațiuni. Dar piețele de capital nu înseamnă doar aceste două instrumente – poți găsi, de asemenea, oportunități alternative pentru investiții, precum fonduri mutuale, Exchange Traded Funds (ETF = fonduri deschise de investiții listate la bursă) sau certificate, doar pentru a menționa câteva dintre ele. Mai jos vei găsi o scurtă prezentare generală a ceea ce este fiecare dintre aceste instrumente.

Acțiuni – O acțiune este o unitate de proprietate într-o companie, care a decis să vândă o parte dintre aceste părți de proprietate pentru capital. Acțiunea reprezintă o unitate în capitalul companiei. Atunci când deții una sau mai multe acțiuni într-o companie, ești acționar. În schimbul investiției într-o companie, acționarii câștigă dreptul unei părți din viitoarele câștiguri ale firmei, care ar urma să fie distribuite ca dividende, și alte beneficii, precum dreptul să votezi la adunările generale ale acționarilor. Acțiunile sunt dematerializate și sunt

tranzacționate electronic. Investiția în acțiuni listate este realizată în principal pentru dividend și pentru câștigul de capital din diferențele de preț la cumpărare și vânzare.

Obligațiuni – O obligațiune este un împrumut de la investitorii împrumută bani unei companii și după o anumită perioadă de timp, obligațiunea ajunge la "maturitate" și compania rambursează investitorilor sumele pe care aceștia le-au investit, plus o dobândă. În schimbul fondurilor atrase prin emisiunea de obligațiuni, instituțiile și companiile plătesc periodic o dobândă (numită cupon). Dobânda poate fi fixă, pentru întreaga durată de viață a obligațiunii, sau variabilă, calculată și anunțată periodic. Obligațiunile sunt ideale pentru investitorii care vor un venit sigur și periodic. Aceste instrumente oferă, de regulă, o dobândă mai mare decât cea practicată la depozitele bancare. Sumele împrumutate pot fi rambursate fie în câteva tranșe pe durata de viață a obligațiunilor, sau la maturitate. Investitorii în obligațiuni pot decide să păstreze obligațiunile până la maturitate și să încaseze dobânda și rambursarea principalului, sau le pot vinde pe bursă. Pe lângă companii, autoritățile locale și publice pot emite, de asemenea, obligațiuni, precum certificatele de trezorerie sau obligațiuni de stat cu diverse maturități sau obligațiuni municipale emise de orașe și județe.

Fonduri mutuale – Un fond mutual este o entitate care colectează bani de la mai mulți investitori, îi pune la un loc și cu ajutorul unor specialiști investesc aceste sume în diverse acțiuni și instrumente de datorie, conform strategiei lor de investiție. În schimbul investiției lor, investitorii primesc unități de fond emise de respectivul fond mutual. Pentru aceasta, fondurile

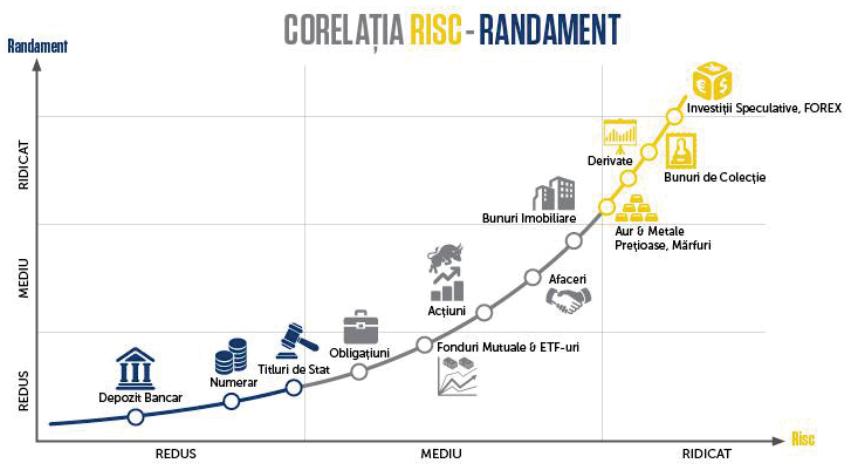
mutuale percep un comision de administrare. Profiturile sau pierderile înregistrate de fondul mutual sunt, apoi, împărtite cu investitorii proporțional cu investiția fiecărui. Astfel, fondurile mutuale atenuează în mare parte din eventualele greșeli pe care cineva le-ar putea face când alege să investească direct. Fondurile mutuale sunt bune pentru acele persoane care nu au timp, aptitudinile sau resursele pentru a selecta instrumentele financiare adecvate și nici de a-și monitoriza investițiile lor pentru ca apoi să ia decizia de vânzare. Fondurile mutuale sunt relativ sigure întrucât riscul investiției este minimizat de faptul că fondul are un portofoliu diversificat, lucru care necesită un anumit capital.

Exchange Traded Funds (ETF) / Fondurile deschise de investiții listate la bursă

- Acestea sunt un tip de fonduri de investiții bazate pe un indice de piață și investesc în coșul de instrumente financiare din care este format indicele respectiv. Fondul poate investi în oricare sau în toate instrumentele constitutive ale indicelui, dar nu neapărat în aceeași proporție. ETF-urile sunt un instrument foarte folositor pentru cei care vor să investească pe bursă, dar nu au suficiente cunoștințe pentru a-și construi singuri propriul portofoliu sau pur și simplu nu au timp să analizeze și să administreze titlurile care fac parte din indicele pe care îl replică fondul. ETF-urile pot fi folosite de investitorii care doresc să obțină o expunere rapidă pe acțiunile incluse în indice, dar nu au capitalul necesar pentru a-și construi un astfel de portofoliu diversificat. În schimb, cu o sumă relativ mică, investiția într-un ETF poate replica performanța care ar solicita alocarea unei sume mai mari pentru a cumpăra fiecare dintre componentele indicelui urmărit. ETF-urile sunt tranzacționate la fel ca acțiunile, ceea ce înseamnă că un investitor poate cumpăra sau vinde unitățile de fond ale ETF-ului în cadrul unei ședințe de tranzacționare, la prețul de piață, prin utilizarea serviciilor unui intermedier autorizat.

Certificatele - Acestea sunt instrumente financiare hibrid care reprezintă obligații financiare ale unui emitent față de deținătorul instrumentului. Certificatele au o componentă derivată care modifică profilul de risc și câștig. Certificatele depind de un activ suport, care poate fi un alt instrument financiar precum acțiunile, un indice bursier, o rată de schimb, o dobândă, o marfă, un coș sau combinații de astfel de instrumente sau valori mobiliare. Certificatele sunt, de regulă, tranzacționate de investitorii mai experimentați.

Este foarte important de înțeles că fiecare tip de instrumente financiare implică diferite corelații risc – randament. Astfel, trebuie să alegi instrumentele după ce îți analizezi profilul investițional, cel mai indicat cu ajutorul unui intermedier. Pentru mai multe informații despre cum poți deveni investitor mergi la pagina 14.

Disclaimer: Vă rugăm să luați act de faptul că sunt diferite tipuri de grafice care prezintă corelația dintre risc și randament și care iau în considerare diferiți factori. Graficul alăturat este doar indicativ, riscul luând în considerare mai mulți factori, specifici fiecărei clase de instrumente și de aceea nu au putut fi reprezentate în graficul menționat.

4. Cum să devii inițiat în bursă: investitia în acțiuni

De ce decid companiile să intre pe piețele de capital și cum încep acțiunile să fie tranzacționate la bursă

Unele companii emit acțiuni pentru a atrage bani de la public ("investitori") pentru a se finanța și pentru a-și crește afacerea. Astfel de finanțări pot fi împrumutate sau atrase prin emisiune de acțiuni. Banii pe care o companie îi atrage prin emisiunea de acțiuni către investitori este numită capital social. Alternativa este să atragă banii prin împrumut de la bancă sau prin emisiune de obligațiuni; acestea sunt clasificate drept instrumente de datorie.

Spre deosebire de instrumentele de datorie prin care banii împrumutați trebuie restituiți celor de la care au fost împrumutați, capitalul social reprezintă proprietatea continuă a companiei și, astfel, nu trebuie rambursat. Devenind unul dintre proprietarii sau acționarii unei companii, investitorii își asumă riscul ca acea companie să nu aibă succes. Bineînțeles că este la fel de important de recunoscut faptul că acționarii câștigă considerabil dacă acea companie are succes. De cele mai multe ori o companie alege să atragă finanțări prin "listare" la bursă și emisiune de acțiuni către investitori. Procesul listării permite acțiunilor unei companii să fie tranzacționate pe bursă dintr-o țară. Aceste companii sunt numite companii listate. Ele trebuie să respecte un anumit set de reguli pentru listare al bursei respective, pentru a putea fi admise pe lista oficială. Aceste reguli pot prevede cerințe variate, precum date despre profiturile înregistrate anterior, capitalul emis/plătit, un număr minim de acționari sau publicarea diverselor informații relevante.

De ce decid companiile să se listeze?

- Pentru a atrage capitalul necesar pentru: creștere, extinderea operațiunilor, lansarea de noi produse, îmbunătățirea capacitații și producție, finanțarea cercetărilor și dezvoltării crearea de noi strategii de piață, plata unor datorii
- Creșterea vizibilității, reputației, marketing-ului etc.
- Planuri de stimulare a angajaților prin acordarea de acțiuni
- Preluarea altor companii cu plata în acțiuni
- și multe altele, din multe motive specifice.

Odată listate, companiile pot contribui la economie prin:

- crearea mai multor locuri de muncă
- generarea unor venituri suplimentare
- dezvoltarea de produse noi și mai bune
- promovarea creșterii economice în general

Înțelegerea piețelor și a finanțării prin intermediul bursei

De obicei, economiile personale ale unui antreprenor și, dacă este necesar, contribuții de la prieteni/rude sunt sursa de fonduri pentru începerea unei afaceri noi. Pentru un proiect mare, însă, întrucât necesarul de finanțare este mai mare, companiile vor avea nevoie de credite, dar vor merge chiar dincolo de aceasta. Astfel, disponibilitatea capitalului este unul dintre cele mai importante aspecte în înființarea sau extinderea unei afaceri la scară largă. Există o modalitate de a atrage capital dincolo de sine sau dintr-un cerc mic de prieteni și rude. Aceasta implică atragerea capitalului de la publicul din întreaga țară prin vânzarea de acțiuni ale companiei pentru prima dată, operațiune cunoscută și sub numele de listare. Procesul este de obicei numit **Ofertă Publică Inițială sau IPO**, un termen cu care să ar putea să fii deja familiarizat.

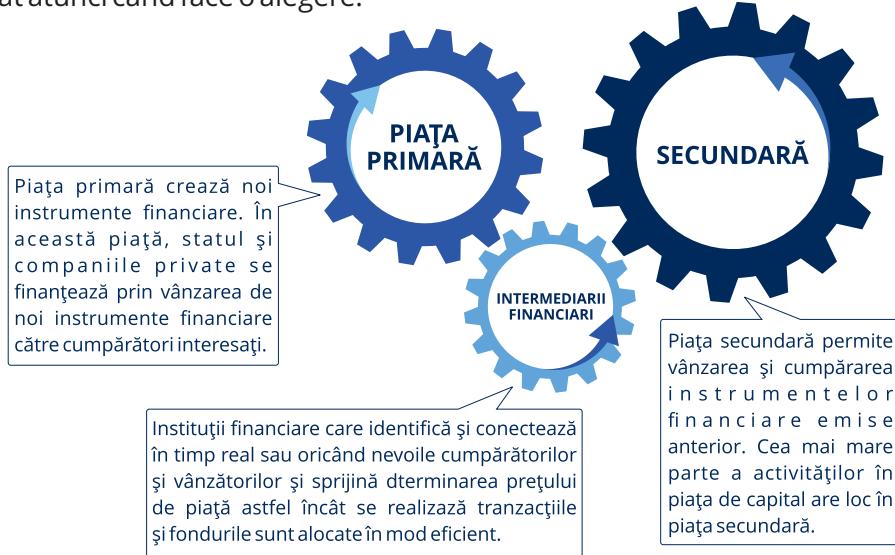
Pentru aceasta, compania trebuie să invite la subscriere printr-un document de ofertă care include detalii complete despre istoricul companiei, proiectul său, modelul său de afacere, estimările privind profitabilitatea etc. Când cuiva își pare convingătoare această oportunitate de investiție, poate subscrive în oferta publică, iar după alocare devine acționar al companiei. Acesta este motivul pentru care, prin agregare, chiar și sumele mici de la un număr foarte mare de persoane ajung să fie capital utilizabil pentru corporații. Mecanismul prin care companiile atrag bani de la public este numit **piață primară**.

Este de reținut faptul că atunci când tu ești acționar și ai nevoie de banii tăi, poți vinde aceste acțiuni altor acționari sau unor noi investitori pe bursă. Astfel de tranzacții nu reduc sau afectează capitalul unei companii. Bursele aduc laolaltă astfel de vânzători și cumpărători prin intermediul brokerilor și facilitează tranzacționarea. Astfel, companiilor care atrag bani de la public li se cere să listeze neapărat acțiunile la o bursă care permite tranzacționarea din orice colț al țării. Mecanismul cumpărării și vânzării acțiunilor pe o bursă este cunoscut sub numele de **piață secundară**.

Nu trebuie neapărat să cumperi acțiuni la o companie în cadrul unei oferte publice inițiale. Oricând poți cumpăra acțiuni la orice companie listată la bursă.

Ca acționar, ești co-proprietar al companiei și îndreptățit să beneficiezi de toate drepturile de proprietate, inclusiv de dividend: profitul distribuit de companie proprietarilor. În decursul anilor dacă o companie performează bine, alții investitori vor dori să devină proprietari ai unei astfel de companii prin cumpărarea acțiunilor companiei.

Rezultatele bune ale companiei emitente (profituri, creștere, dividende) duc la creșterea cererii pentru aceste acțiuni, care duce la creșterea prețului acțiunilor. Astfel, ai oportunitatea să vinzi acțiunile tale la un preț mai mare decât cel la care le-ai cumpărat. În acest mod îți poți crește averea, bineînțeles dacă ai făcut alegerea bună încă de la început atunci când ai cumpărat acțiuni la compania potrivită. Reversul este la fel de valabil! Din acest motiv este important ca un investitor să fie informat atunci când face o alegere.

Ce determină prețurile acțiunilor?

Prețul acțiunilor unei anumite companii este determinat de ofertă și cerere. Cererea este determinată de oamenii care vor să cumpere anumite acțiuni de la investitorii care le dețin deja. Dacă oamenii cred că vor obține profit de pe urma unei acțiuni, vor dori să o cumpere. În același timp, oferta este limitată și nu toți cei care vor să dețină acțiunile respective o pot face. Astfel, cu cât mai mulți oameni îți doresc să dețină o anumită acțiune, cu atât mai mult vor fi dispuși să plătească pentru ea și, astfel, prețul va fi stabilit mai sus.

Este important să realizeze că diferite evenimente pot mișca prețul în sus sau în jos, precum factori din industrie sau creșterea câștigurilor sau vânzărilor companiei, lansarea de noi produse, schimbări în management sau schimbări ale legislației. Pe ansamblu, factorii care pot influența prețul pot fi împărțiți astfel:

- interni, naționali sau internaționali, context economic și politic
- perspectiva generală a economiei și trendul piețelor de capital
- știri despre companie, precum semnarea de noi contracte, intrarea pe noi piețe, investiții, schimbări în management, schimbări în structura acționariatului, rezultate financiare etc.
- estimările analiștilor incluse în rapoartele de analiză
- articole din presa și știri din domeniul de activitate al companiei
- sentimentul general al investitorilor și psihologia pieței.

Este crucial să fii informat despre evenimentele curente astfel încât să fii un investitor educat. În timp ce investitorii și analiștii decid dacă o acțiune merită cumpărată prin examinarea "sănătății" financiare a companiei, la fel de important este să urmărești știrile și evenimentele care pot influența prețul acțiunilor prin efectul lor asupra ofertei și a cererii.

Monitorizarea prețurilor

Poți verifica prețurile zilnice ale acțiunilor în secțiunea economică a majorității ziarelor sau online. De regulă, vor fi afișate următoarele prețuri:

Prețul de închidere, care este ultimul preț de tranzacționare înregistrat la închiderea pieței.

Cel mai mare preț al zilei, adică cel mai mare preț plătit pentru acțiunea respectivă în timpul zilei de tranzacționare.

Cel mai mic preț al zilei, adică cel mai mic preț plătit pentru acțiunea respectivă în timpul zilei de tranzacționare.

Variația prețului, comparativ cu ultimul preț înregistrat de acțiunea respectivă la finalul precedentei zile de tranzacționare.

Semnele (+) și (-) înaintea cifrei arată dacă o acțiune a crescut sau a scăzut față de prețul de la închiderea zilei precedente. Dacă nu este evidențiat în niciun alt fel, înseamnă că prețul a stagnat la nivelul celui de la închiderea zilei anterioare.

Analiza Fundamentală și Analiza Tehnică

Analiza Fundamentală implică utilizarea datelor financiare și economice pentru evaluarea lichidității, solvabilității, eficienței și, cel mai important, al potențialului câștig oferit de o companie. Kit-ul esențial al analistului fundamental include rapoartele anuale și rezultatele financiare, statistici ale industriei și trendurile pieței, precum și date macro-economice etc.

Cu aceste informații la îndemână, scopul analistului fundamental este să scoată în evidență acțiunile subevaluate și, apoi, să le cumpere în anticiparea unei creșteri care ar trebui să aibă loc atunci când valoarea este evidentă.

Deși nu este foarte important pentru investitorul obișnuit să înțeleagă complet modul în care analistul fundamental își îndeplinește munca sa, este folositor să înțelegi în linii mari ce se petrece în mintea lui atunci când evaluează valoarea unei acțiuni. Când realizează o analiză fundamentală, valoarea unei acțiuni este evaluată în următorii 3 pași:

- realizarea de scenarii pentru economie în general, utilizând indicatori economici cheie (precum bursa în sine, rata dobânzii, PIB, investițiile în afacerile reale, profiturile corporate, prețuri, balanța de plăti etc); examinarea "sănătății" financiare a companiei, la fel de important este să urmărească știrile și evenimentele care pot influența prețul acțiunilor prin efectul lor asupra ofertei și a cererii;
- analizarea câștigurilor companiei și dividendele;
- realizarea de previziuni cu privire la percepția pieței asupra creșterii companiei tale.

În timp ce o abordare fundamentală evaluează o acțiune prin utilizarea datelor financiare și economice, un **analist tehnic** nu se uită la evoluția veniturilor, balanțe, politica companiei, ori altceva fundamental despre companie. Analiza tehnică ia în calcul evoluția istorică a prețului unui instrument finanțier sau indice și evoluția din prezent. Aceasta este realizată, de regulă, în formatul unui grafic. Instrumentul finanțier poate fi o acțiune, indice sau sector.

Analistul tehnic crede că instrumentele financiare evoluează în trenduri și că aceste trenduri continuă până când se întâmplă ceva care schimbă trendul. În cazul trendurilor, pot fi observate anumite modele și niveluri. Uneori analiza este greșită. Cu toate acestea, într-o majoritate covârșitoare a cazurilor, se dovedește a fi extrem de precisă.

Instrumentele analistului tehnic sunt indicatori și sisteme utilizate pe graficele evoluției prețului. Medii mobile, linii de suport și rezistență, deviații de la medie, benzi Bollinger, momentum – toate acestea sunt exemple de indicatori. Toți acești indicatori spun o poveste.

În trecut, analiza tehnică necesita computere instituționale puternice și echipe de matematicieni pentru a interpreta semnalele. Acum, cu soft-urile moderne și computer-ul de acasă, investitorii individuali pot accesa aceeași informații ca analiștii instituțiilor mari.

5. Introducere în piața de capital românească

Bursa de Valori București

Bursa de Valori București este un operator de piață și de sistem autorizat de către Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF), care administrează o piață reglementată (PR) și un sistem alternativ de tranzacționare (ATS) compatibil cu standardele europene. BVB, în calitatea sa de operator de piață are scopul de a facilita fluxurile de bani între investitori - cei care au capital și doresc să investească și să-l "multiplice", și emitenți - cei care au nevoie de capital pentru investiții, în scopul de a-și dezvolta afacerea.

BVB operează două piețe:

Piața reglementată – Piața principală a BVB este o piață reglementată unde instrumentele financiare, cum ar fi acțiuni și drepturi emise de entități (românești și internaționale), obligațiuni (corporative, municipale și titluri de stat), emise de entități din România, precum și obligațiuni corporative internaționale, OPCVM-urile (acțiuni și unități de fond), produse structurate și ETF-uri. Pe piața reglementată a Bursei de Valori București se tranzacționează acțiuni ale unora din cele mai renumite companii dintr-o varietate de sectoare din România.

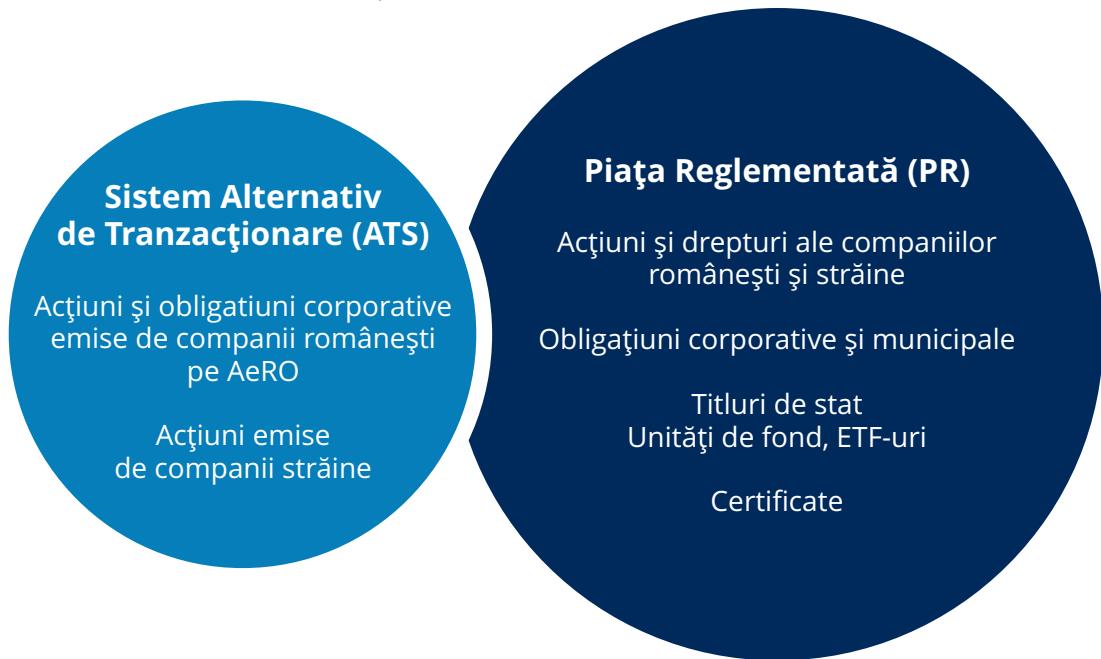
Pentru a fi listată pe piață reglementată, o companie trebuie să îndeplinească următoarele criterii:

- Să aibă forma juridică de societate pe acțiuni (S.A.);
- Să aibă valoarea capitalurilor proprii/capitalizare anticipată de minim 1 milion euro;
- Să aibă un free-float al capitalului de cel puțin 25% (acțiuni care să nu fie deținute de companie sau de investitori strategici)
- Să aibă un istoric al activității de cel puțin 3 ani și să fi întocmit situații financiare pentru această perioadă.

Piața AeRO – segment de piață dedicat listării companiilor la început de drum, start-up-uri și IMM-uri, în vederea finanțării proiectelor acestora, a poveștilor lor de creștere, a sporirii vizibilității și care să contribuie la dezvoltarea mediului de afaceri. Pentru investitori, o participație într-o societate care se pregătește de listare pe AeRO oferă oportunitatea de a intra în acționariatul acesteia încă de la un nivel incipient al dezvoltării ei. Societățile listate pe AeRO pot avea o dezvoltare accelerată, iar randamentul investițional poate fi unul spectaculos. Potențialii investitori în companiile listate pe AeRO trebuie să fie în cunoștință de cauză cu privire la faptul că un sistem alternativ de tranzacționare este piața desemnată în principal pentru companii de mai mici dimensiuni și start-up-uri, pentru care există tendința să se atașeze un risc investițional mai ridicat față de companiile admise la tranzacționare pe o piață reglementată. AeRO va include companii cu mare potențial de dezvoltare, precum IT&C. Printr-un plasament într-un start-up sau un IMM, investitorii își vor putea diversifica portofoliile, cu clase de active mai riscante, dar din domenii cu potențial ridicat de creștere la care până acum nu au avut acces pe piața bursieră românească.

Probabil că ați auzit despre RASDAQ. Piața RASDAQ a fost lansată în 1996 și pe ea erau tranzacționate acțiuni și drepturi emise de entități românești provenite din programul marii privatizări. Pe 30 septembrie 2014, Parlamentul României a decis dizolvarea Pieței RASDAQ. Piața va rămâne operațională până în octombrie 2015, deși nu mai este permisă listarea pe RASDAQ. Companiile listate pe RASDAQ se pot decide să promoveze pe piață reglementată sau pe AeRO dacă îndeplinesc cerințele de admitere.

Instrumente financiare tranzacționate la Bursa de Valori București

Instituțiile pieței de capital din România

Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) este autoritatea care supraveghează și reglementează piața finanțieră non-bancară, respectiv piața de capital, piața pensiilor private și piața asigurărilor.

Depozitarul Central asigură compensarea și decontarea tranzacțiilor cu instrumente financiare, precum și evidența registrelor societăților emitente.

Depozitarul Central oferă și o serie de servicii destinate deținătorilor de instrumente financiare, de la eliberarea extraselor de cont care evidențiază instrumentele financiare deținute, până la istoricul contului, modificarea datelor de identificare sau efectuarea de transferuri directe de proprietate asupra instrumentelor financiare, în diverse situații prevăzute în regimul juridic aplicabil.

Începând cu anul 2015, ca urmare a modificării cadrului de reglementare aplicabil, distribuirea dividendelor se efectuează centralizat prin intermediul Depozitarului Central.

Fondul de Compensare a Investitorilor colectează și administrează contribuțiile membrilor pentru cazul în care va fi nevoie de compensarea creanțelor investitorilor provenind din incapacitatea unui membru de a restituî fondurile bănești și/sau instrumentele financiare datorate sau aparținând investitorilor, deținute și/sau administrate în numele acestora în cadrul prestării de servicii de investiții financiare.

Casa de Compensare București efectuează operațiuni de înregistrare, garantare, compensare și decontare a tranzacțiilor cu instrumente financiare derivate încheiate pe piață reglementată la termen, administrată de Bursa de Valori București.

6. Cum să devii investitor

Deschiderea unui cont de tranzacționare

Primul pas pe care trebuie să-l faci este să intri pe website-ul BVB în secțiunea 'Intermediari' și să răsfoiești lista cu brokeri autorizați să tranzacționeze la Bursa de Valori Bucuresti. După ce ai ales o anumita companie de brokeraj, trebuie să iezi legatura cu ei, prin telefon sau adresa de email disponibilă pe website, și să discuți cu ei despre deschiderea unui cont.

Un cont de tranzacționare este similar unui cont bancar – la început trebuie să îl alimentezi cu bani pe care brokerul tău îi va utiliza pentru plasarea ordinelor în numele tău. Oricand cumperi acțiuni, acestea vor intra în contul tău în schimbul banilor, iar dacă ulterior te hotărăști să vinzi acțiuni, vei primi în cont bani pentru acțiunile vândute.

Pentru deschiderea unui cont la un broker, trebuie să prezinți o copie a actului de identitate și să semnezi contractul de intermediere și cererea de deschidere de cont. Ambele documente vor fi necesare la deschiderea contului de tranzacționare. În plus, brokerul tău îți va cere să completezi un chestionar investițional, pe baza căruia brokerul îți va crea profilul investițional, adică brokerul va putea identifica ce toleranță ai la risc, experiența în ceea ce priveste investițiile, informații esențiale pentru orice investitor începător.

În baza documentelor semnate, tu, deja ca investitor, vei putea plasa ordine de cumpărare sau de vânzare fie prin brokerul tău, sau direct printr-o platformă de tranzacționare pusă la dispoziție de brokerul tău.

Obiectivele tale

Oricine poate deveni investitor! Procedeul deschiderii unui cont de tranzacționare este la fel de simplu ca deschiderea unui cont bancar. În plus, brokerul tău te poate asista în toate etapele descrise mai jos.

Fiecare investiție trebuie să fie însoțită de două activități adiționale: stabilirea strategiei de plasament și analiza caracteristicilor pieței și instrumentelor utilizate pentru a investi. Atunci când vorbim despre strategia de investiții pe piața de capital trebuie să luăm în calcul:

- Obiectivele investitorului
- Orizontul de timp avut în vedere pentru a investi
- Nivelul de lichiditate dorit și alte restricții
- Nivelul maxim de risc acceptat.

Odată ce se elaborează strategia de investiții, următorul pas este selectarea instrumentelor financiare care vor fi incluse în portofoliu, combinate în scopul de a îndeplini criteriile menționate în strategie. Selecția presupune o analiză a companiilor și diferite instrumente financiare, a performanței financiare în ultimii ani, în vederea identificării tendințelor viitoare de dezvoltare.

Ce fel de investitor ești?

Un investitor înțelept va alege un produs de investiții care corespunde nu numai obiectivelor sale și suma de bani disponibilă, dar și în funcție de toleranța față de risc. Toate investițiile presupun un anumit grad de risc. Există investitori care au preferință pentru risc și cei care au o aversiune față de risc. Un investitor înțelept urmărește o strategie de investiții care să se potrivească profilului său de risc.

Astfel de profiluri de risc generale sunt descrise mai jos:

Profil de risc conservator: Vizează protejarea capitalului - Nivel de risc foarte scăzut

Obiectivul principal investițional de a păstra capitalul sau valoarea principalului investit. Vrei să câștigi un flux de venituri previzibil din activele tale. Astfel găsești mai reconfotant să investești în produse cu scadențe fixe și rentabilitate prestabilite. Creșterea capitalului sau cultivarea averii este de o importanță secundară. Ești dispus să îți assumi riscuri limitate cu activele tale, de obicei, într-un orizont de timp scurt investițional. Spre exemplu, poți investi 80% din bani în depozite bancare, 10% fonduri de investiții cu plasamente în piața monetară, 5% în fonduri de investiții cu plasamente în obligațiuni, iar diferența de 5% în acțiuni cu profil defensiv.

Profil de risc defensiv sau moderat: Vizează creșterea graduală a capitalului - Nivel de risc scăzut

Principalul scop investițional este de a obține un venit relativ stabil și moderat. Ești dispus să îți assumi un nivel moderat de risc cu activele în

care investești. Vizezi generarea unei creșteri graduale a averii pe termen lung. Portofoliul defensiv constă în principal în titluri cu venit fix diversificate, cu o mică parte de acțiuni. Poți urma exemplul de mai sus, dar plasezi mai puțin în depozite bancare și ceva mai mult în fondurile de investiții și poți păstra ponderea pe acțiuni.

Profil de risc echilibrat: Vizează echilibrul între risc și rentabilitate

Scopul principal este realizarea unei creșteri a capitalului pe termen lung. Cauți randamente relativ stabile, dar nu te deranjează asumarea riscuri moderate. Cu toate acestea, vizezi un venit al activelor tale. Portofoliu echilibrat se realizează prin proporții egale de obligațiuni și acțiuni. La fel ca în exemplele de mai sus, doar că începi să scazi ponderea plasamentelor în depozite bancare și investești mai mult în fondurile de investiții, inclusiv spre acele plasamente în acțiuni, și poți mări expunerea și pe acțiuni.

Profil de risc dinamic: Vizează potențial de creștere pe termen lung

Vrei să-ți crești averea pe termen lung. Ești dispus să-și assumi mai multe riscuri deoarece vrei profituri mai mari. Ești conștient că acțiunile pot fluctua pe termen scurt, dar o consideri o scădere temporară a investiției ca o oportunitate de cumpărare. Portofoliul dinamic include investiții cu o varietate de clase de active, cu un procent ridicat de acțiuni. Depozitele bancare reprezintă mai puțin în portofoliul tău, în timp ce plasamentele în fonduri de investiții și acțiuni cresc și începi să investești și în alte instrumente financiare cu risc ceva mai ridicat, cum sunt certificatele.

Profil de risc de creștere sau agresiv: Vizează creștere pe termen foarte lung

Prioritatea ta este de a genera câștiguri de capital. Realizezi că în timp, piețele de capital pot de obicei, supraperforma alte investiții. Cu toate acestea, nu ești confortabil de expunerea integrală a investiției pe acțiuni. Ești conștient de faptul că, cu cat mai mare este nivelul de risc al activului, cu atât valoarea sa va fluctua substanțial. Nu ești preocupat de valoarea veniturilor generate de activele tale. Nu îți este teamă de speculații sau să investești în aşa-numitele sectoare economice riscante. Consideri că o scădere a pieței/un regres temporar reprezintă o oportunitate de cumpărare. O mare parte a portofoliului de creștere va fi format din acțiuni.

Nu ești sigur care este profilul potrivit pentru tine? Testează-ți aptitudinile de investitor în testul din ultima parte a ghidului!

Câteva aspecte de luat în considerare înainte de a lua decizia de a investi

Cum să-ți gestionezi finanțele reprezintă una dintre cele mai importante decizii. Astfel, ia-ți un răgaz de gândire și planifică-l cu grijă. Este

De unde obții informațiile de care ai nevoie:

SURSA	CE CONȚINE ȘI DE UNDE O OBȚII
Rapoartele anuale (și semestriale)	Informații generale despre companie, inclusiv datele financiare auditate pentru cel mai recent an. Informații disponibile pe site-ul www.bvb.ro , pe profilul emitentului.
Rapoarte analiști	Rapoartele departamentelor de cercetare ale firmelor de brokeraj conțin diverse informații și date pentru să susțină recomandările analiștilor de a cumpăra, vinde sau deține stocuri urmărite de firme.
Ziare de specialitate	Website-uri și publicații precum și agenții de știri pot furniza cele mai actualizate evoluții ale unui sector economic, respectiv o companie anume. Important este să o urmărești cu înțelepciune.

esențial să îți creezi un plan de investiții pe care să-l respecti și să-l modifici doar atunci când există schimbări majore în factorii de bază.

Selectia titlurilor din portofoliu

Cu ajutorul unui consultant sau intermediar poți învăța cum să identifici tipurile de acțiuni de mai sus. Sau poți vizita site-ul BVB și verifica ce companii sunt listate la Bursa de Valori București. În plus, poți utiliza, de asemenea, următoarele surse pentru a obține informații:

- Site-urile intermediarilor și publicații
- Ziare și reviste de afaceri
- Programele de afaceri la TV și Radio
- Site-uri și publicații ale furnizorilor de date, cum ar fi Reuters, Bloomberg, Ziarul Financiar etc.

Atunci când analizezi cumpărarea de acțiuni într-o anumită societate, ar trebui să faci puțină cercetare despre compania respectiva. Îți recomandăm să discuți cu consilierul sau intermedierul și / sau să citești materialul de cercetare care îți poate oferi o bună înțelegere asupra activităților societății și situația de afaceri.

Diversificarea

În determinarea alocării activelor (ce procentaj din portofoliul total va fi alocat pentru ce fel de activ), diversificarea reprezintă o necesitate. Cel mai bun mod de a minimiza riscul este să-ți diversifici investițiile în diferite produse de investiții. Dacă acțiunile sunt singurele investiții, poți răspândi riscul prin diversificarea între diferite companii și sectoare. Neavând "toate ouăle într-un coș", vei maximiza randamentul și minimiza riscurile care apar în timpul diferitelor stagii ale ciclului economic.

Selectarea unui interval de timp

Este aproape imposibil să câștigi bani peste noapte pe bursă, astfel că, este important să iei decizia corectă cu privire la intervalul de timp al investiției tale. Tipul de abordare depinde de intervalul de timp stabilit, astfel încât poți fi investitor pe termen scurt, mediu sau lung. În general investitorii pe termen lung (de exemplu 3-5 ani) au cele mai bune rezultate. În cazul investitorilor pe termen scurt, riscurile sunt mult mai mari, iar sincronizarea este importantă întrucât trebuie să monitorizeze evoluția prețurilor în vederea identificării unor oportunități de tranzacționare avantajoase.

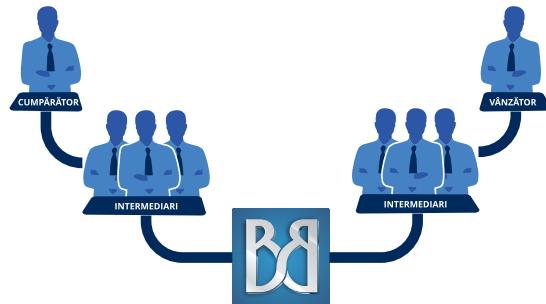
Atenție! Sunt șanse mari ca tu să fii deja investitor! Nu lăsa ca participația ta în cele mai profitabile companii din România să se irosească!

Un român din 4 deține acțiuni la una dintre societățile listate la Bursa de Valori București, fără săcăr să știe, în valoare de valoare totală de 350 de milioane de euro. Cum s-a întâmplat acest lucru? În timpul programului de privatizare în masă (PPM), cetățenilor de peste 18 de ani li s-au dat acțiuni la unele dintre companiile listate pe piața RASDAQ. Cu toate că au fost acordate acum 20 de ani, aceste acțiuni sunt încă valoroase în bani!

Cum poți afla dacă deții acțiuni? Pur și simplu contactează Depozitarul Central (pentru detalii accesează www.depozitarulcentral.ro) sau un intermediar și adresează întrebarea! Există șanse ca unul dintre membrii familiei să dețină sau să fi acumulat acțiuni de-a lungul anilor. În cazul în care deții acțiuni la o companie care a înregistrat profit, ești îndreptățit să primești dividend. În ceea ce privește acțiunile, poți decide să le păstrezi, să le vinzi și să investești capitalul obținut pentru a investi în alte valori mobiliare sau să le vinzi și să folosești capitalul obținut. Pentru a identifica cea mai bună opțiune pentru tine, contactează astăzi un broker!

Să o luăm cu începutul: selectarea unui broker

Tranzacțiile au loc între cumpărători și vânzători, prin sistemul de tranzacționare al bursei de valori. În scopul de a tranzacționa, investitorii trebuie să deschidă un cont la o entitate specializată, un intermediar, menționată ca "broker". Un broker va fi legătura între tine și bursa de valori, iar acesta este indispensabil pentru buna funcționare a piețelor de capital.

Deschiderea unui cont de tranzacționare este aproximativ asemănătoare cu deschiderea unui cont bancar. În scopul de a deschide un cont la un intermediar va trebui mai întâi să-i furnizezi o copie a actului tău de identitate și să semnezi contractul de intermediere precum și aplicația de deschidere de cont. Ambele documente vor fi necesare pentru deschiderea contului de tranzactionare. În plus, intermediarul tău îți va cere, de asemenea să completezi chestionarul de investiții care îi va permite să îți creeze un profil de investiții. Pe baza chestionarului de investiții intermediarul va putea identifica toleranța față de risc risc, precum și experiența de investiții, care reprezintă o informație cheie pentru orice investitor începător.

Pe baza documentelor prezentate și semnate, fiind deja investitor, vei fi în măsură să transmiți ordinele de cumpărare sau de vânzare fie către intermediar sau direct prin intermediul unei platforme de tranzacționare online pus la dispoziție de intermediar. Astfel deschis contul de tranzacționare, trebuie mai întâi alimentat cu bani pentru a acoperi orice achiziție viitoare de instrumente financiare. Contul poate fi, de asemenea, creditat cu instrumente financiare primite în cadrul programului de privatizare în masă (PPM), moștenite sau transferate de la un alt intermediar. Odată ce banii sau instrumentele financiare sunt transferate în cont, investitorul poate cumpăra sau vinde instrumente financiare, urmărind astfel obiectivele sale de investiții.

Pentru a efectua tranzacții, investitorii pot plasa ordine de tranzactionare în cadrul sistemului de tranzacționare al bursei prin intermediul brokerilor sau direct prin utilizarea platformelor de tranzactionare online oferite de către intermediari. În primul caz, brokerii trimit ordinele la departamentul de tranzactionare, la agenții de tranzacționare, în timpul ședinței de tranzacționare. Prețul unui anumit instrument finanțiar este determinat în sistemul de tranzacționare prin confruntarea cererii și ofertei, în orice moment în timpul sesiunii de tranzactionare. Al doilea caz este mai des întâlnit, respectiv platforme de tranzacționare online, care sunt acum disponibile prin intermediul unui număr mare de intermediari. Platforma de tranzacționare online va oferi instant accesul pe sistemul de tranzacționare, împreună cu datele despre piață necesare pentru a lua decizii importante. Tranzacționarea online simplifică procesul de tranzacționare prin abilitarea investitorilor de a-și asigura puterea de decizie și de a tranzacționa în mod independent.

Lista intermediarilor cu datele de contact sunt disponibile pe www.bvb.ro, secțiunea "Intermediari" sau pe www.depozitarulcentral.ro, secțiunea "participanți".

Atenție la companii de intermediere care promit câștiguri rapide și consistente prin tranzacționarea pe piața de capital. Pentru siguranța investițiilor tale, este recomandabila verificarea dacă intermediarul pe care l-ai contactat este înregistrat în Registrul Autorității de Supraveghere Financiară (ASF). Lista intermediarilor autorizați de ASF poate fi accesată pe site-ul instituției (www.asffromania.ro) sau pe site-ul Bursei de Valori București (www.bvb.ro), în secțiunea "intermediari" sau pe site-ul Depozitarului Central, secțiunea "participanți".

Anatomia unei tranzacții

Tranzacțiile la Bursa de Valori București se realizează printr-un mecanism care asigură brokerilor un acces direct și continuu la informații despre preț, precum și rapoartele furnizate de emitenți. În acest fel, brokerii și clienții acestora au posibilitatea de a lua decizii de investiții în cunoștință de cauză. În timpul tranzacționării, cumpărătorul nu întalnește de fapt vânzătorul întrucât ordinele sunt plasate practic, prin intermediul unui broker licențiat - intermediarul. Odată ce clientul trimite intermediarului său ordinul de cumpărare sau de vânzare, intermediarul introduce ordinul în sistemul de tranzacționare, unde cererea întalnește alte ordine și după negocierea prețului, tranzacția se încheie. Bursa trimite apoi confirmarea tranzacției către intermedier și datele privind participanții tranzacției către Depozitarul Central, în vederea compensării și decontării. Ulterior, Depozitarul Central efectuează transferul dreptului de proprietate asupra acțiunilor, în schimbul unei plăți între conturile clientilor în cauză. Banii / acțiunile sunt virate în contul brokerului, pe care le distribuie clienților pentru care a intermediat tranzacția.

În timpul orelor de tranzacționare, ordinele sunt introduse la piață în mod continuu, schimbând astfel echilibrul între cerere și ofertă și, în consecință generarea în orice moment unui nou preț. Executarea tranzacției este urmată de compensare și decontare, apoi a transferului de proprietate. Instrumentele financiare sunt transferate noului proprietar (cumpărătorul) și echivalentul lor în bani este transferat în contul vânzătorului. Procesul este finalizat în termen de două zile lucrătoare ($T + 2$) de la data tranzacției initiale. Acest lucru înseamnă că a doua zi lucrătoare după tranzacție, cumpărătorul va avea acțiunile disponibile în portofoliul său și vânzătorul va primi bani pentru acțiunile vândute.

Efectuarea unei vânzări

Înaintea oricărei operațiuni de cumpărare și vânzare a acțiunilor, trebuie luate în considerare următoarele aspecte:

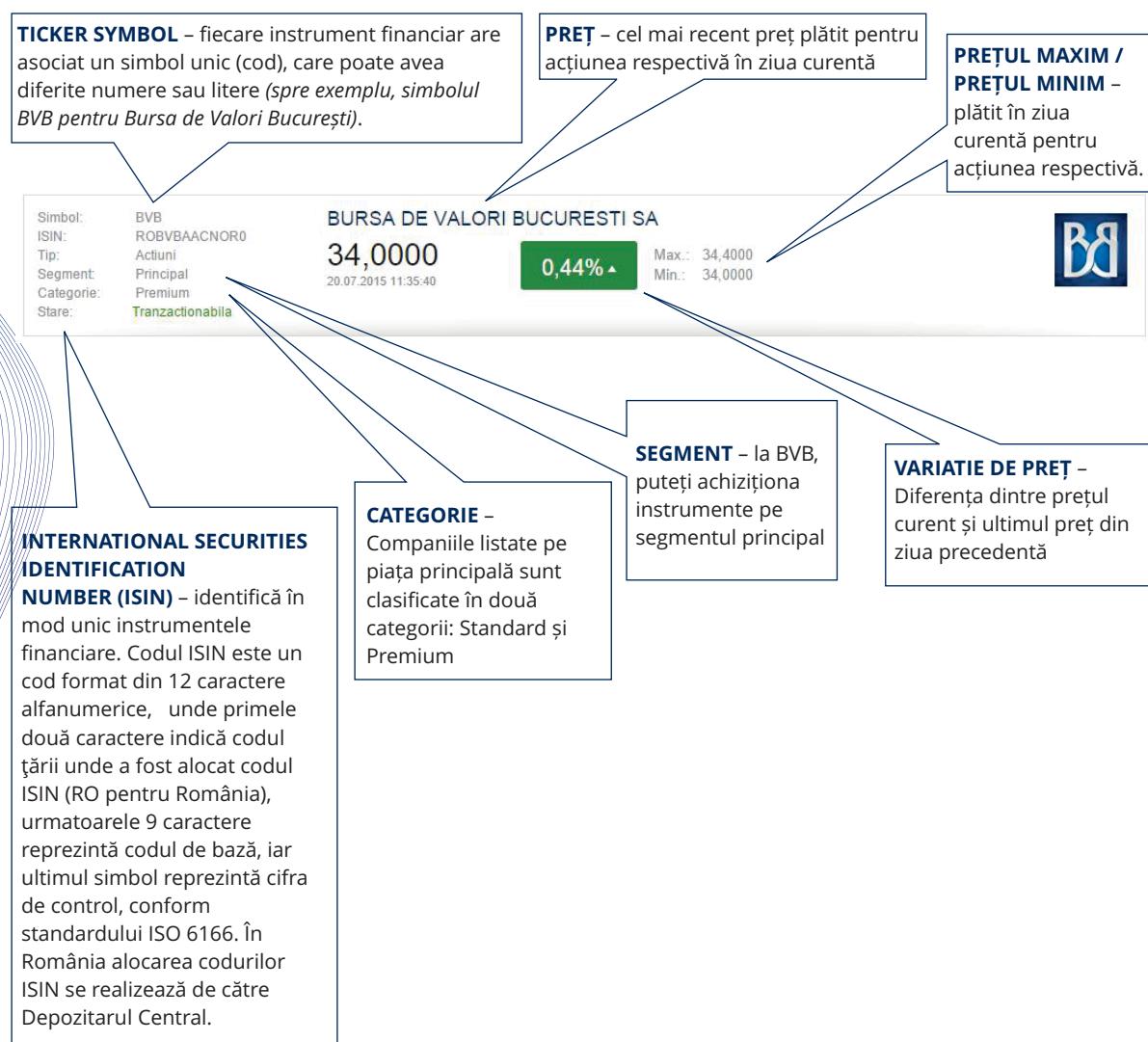
- **Număr de acțiuni:** este necesar să specifici numărul, iar în cazul cumpărării, suma de lei maximă pe care ești dispus să o aloci.
- **Prețul acțiunii:** ordin la piață sau ordin limită? Ordinele la piață sunt ordine de cumpărare sau de vânzare plasate la prețul pieței și sunt mult mai probabil să ducă la o tranzacție. Pentru ordinele limită (la care stabilești un preț de achiziție maxim sau un preț minim de vânzare), trebuie să scrii prețul de referință. Prețurile și adâncimea pieței în perioada de timp în care ordinul este lăsat în piață va influența probabilitatea unei tranzacții.
- **Durata unui ordin:** Ordinul tău este doar pentru această zi de tranzacționare sau, în cazul în care nu are loc tranzacția, vrei ca ordinul să rămână în registrul de ordine și atunci când piața se deschide a doua zi sau pentru mai multe zile?
- **Comisionul intermediarului** și costul total de tranzacții pentru ordin.

Tipuri de ordine de tranzacționare

Ordinul la piață apare atunci când clientul își instruiește intermediarul să cumpere sau să vândă o parte din acțiunile sale sau alte valori mobiliare din portofoliu la un preț curent, numit prețul pieței. Prețul la care ordinul este executat este cel mai bun preț găsit pe piață pentru ordinele contrare (confruntare între cel mai bun prețul de achiziție pentru un ordin de vânzare și cel mai bun preț de vânzare pentru un ordin de cumpărare plasat de client). Clientul poate da, de asemenea, un ordin limită, indicând intermediarului să cumpere sau să vândă doar la prețul indicat sau la unul mai bun. Ordinul stop implică o situație în care clientul dispune intermediarului să cumpere sau să vândă la prețul pieței de îndată ce valorile mobiliare ating un anumit preț țintă, numit prețul stop. Astfel de ordine sunt plasate în principal pentru a limita pierderile sau pentru a proteja profiturile.

"Cifritul" instrumentelor

Pentru investitorii actuali sau viitori, site-ul Bursei de Valori București (www.bvb.ro) poate fi sursa pentru multe informații utile. Cu toate acestea, pentru începători, ar putea părea complicat. Pentru explicații, vezi mai jos:

Preturi		
Bid / Ask	33,8800 / 34,0000	→ cel mai bun preț de cumpărare și cel mai bun preț vânzare (cu 15 min întârziere)
Bid / Ask Vol.	4 / 581	→ nr acțiuni disponibile pe partea cumpărătorilor și nr de acțiuni pentru care sunt ordinele de vânzare
Data/ora	20.07.2015 11:35:40	→ data și ora la care informațiile de mai sus au fost disponibile / sau au fost modificate
Ultimul pret	34,0000	→ prețul ultimei tranzacții
Var	0,1500	→ variația de preț în bani între prețul curent și ultimul preș din ziua anterioară
Var (%)	0,44	→ variația de preț procentuală între prețul curent și ultimul preț din ziua anterioară
Pret deschidere	34,1200	→ Prețul din prima tranzacție în ziua data
Pret maxim	34,4000	→ Cel mai mare preț de tranzacționare în ziua data
Pret minim	34,0000	→ Cel mai mic preț de tranzacționare în ziua dată
Pret mediu	34,1000	→ Prețul mediu de tranzacționare în ziua dată
Data/ora	20.07.2015 11:35:40	→ data și ora la care informațiile de mai sus au fost disponibile / sau au fost modificate
Max. 52 săptamani	40,5000	→ Cel mai mare preț înregistrat în precedentele 52 de săptămâni
Min. 52 săptamani	27,7000	→ Cel mai mare preț înregistrat în precedentele 52 săptămâni
Indicatori bursieri		
Capitalizare	259.771.602,30	→ Capitalizarea companiei
PER	21,84	→ PER, indicator de evaluare utilizat de investitori avansati
P/BV	2,58	→ Price-to-Book-Value, indicator de evaluare
EPS	1,55	→ Câștiguri pe acțiune, indicator de evaluare
DIVY	4,31	→ Randamentul dividendului randament, indicator de evaluare
Dividend (2014)	1,457900	→ Valoarea dividendului în lei pentru anul indicat
	Mai multe informații	
Informatii emisiune		
Numar total acțiuni	7.674.198	→ Numărul total al tuturor acțiunilor emise de societate
Valoare Nominala	10,0000	→ Valoarea la care este emisă o acțiune
Capital social	76.741.980,00	→ Valoarea tuturor bunurilor / aportul adus de acționari pentru companie
Data start tranzactionare	-	→ prima zi de tranzacționare a acțiunilor la BVB
Prospect / Memorandum	-	

7. Glosar

ACȚIUNI DEFENSIVE – Acțiuni ale companiilor care teoretic sunt izolate de ciclul economic deoarece oamenii cumpără produsele companiei atât în vremuri bune, cât și rele. De obicei aceste companii sunt de utilitate sau care vând produse alimentare, băuturi, produse farmaceutice.

ASIGURARE DE VIAȚĂ – O protecție pe care un asigurat o stabilește pentru familia sa în cazul în care el suferă un accident sau chiar moare, prin această protecție el asigurându-se că familia lui va primi un sprijin finanțiar în urma evenimentului neprevăzut.

BEAR MARKET – Interval de timp în care piața de capital este în scădere

BULL MARKET – Perioadă de creștere a pieței de capital.

CAPITALIZARE – Valoarea tuturor acțiunilor unei companii

CÂȘTIG/PIERDERE DE CAPITAL – Diferența dintre prețul cu care cumpări o investiție și prețul la care vinzi.

COMPANII BLUE CHIP – Nume comun pentru companii cu un excelent istoric contabil, de renume, cu creșteri și randamente favorabile. De obicei, sunt companii lider în industrie, cu acreditări financiare de top.

DIVERSIFICARE – Strategie de reducere a riscului prin răspândirea capitalului de investiție printr-o serie de tipuri de investiții și industrii.

DIVIDEND – Este cota parte din profit distribuită acționarilor de o companie din câștigul înregistrat în anul anterior.

FOND MUTUAL – Un portofoliu de acțiuni, obligațiuni sau alte investiții administrat profesionist și împărțit în unități de fond distribuite celor care plasează banii în aceste fonduri.

FOND DE PENSIE – Este un fond înființat pentru a facilita, organiza și investiții banii cu care angajatorul și angajatul contribuie pentru constituirea pensiei private a angajatului, care suplimentează pensia acordată de sistemul public de pensii. Fondul de pensii este un coș de active menit să genereze o creștere stabilă pe termen lung și să îți asigure un venit suplimentar atunci când te pensionezi.

FREE FLOAT – Acțiunile care se află în portofoliile investitorilor, mai puțin acționari majoritari, compania în sine, investitori străni, investitori care dețin peste 5% din acțiunile companiei, stat, instituții guvernamentale etc.

INDICE – Un indice bursier reflectă comportamentul pieței de capital în ansamblu. Fluctuațiile unui indice reflectă schimbările așteptărilor pieței cu privire la viitorul profitabilității companiilor românești. Acest lucru este realizat prin acordarea fiecarui titlu a unei ponderi proporționale cu capitalizarea de piață. Cel mai important este indicele de ansamblu al pieței, format din acțiunile mari, lichide dintr-o economie. În România, BET este indicele principal al Bursei de Valori București.

INFLAȚIE – O creștere generală a prețurilor bunurilor și serviciilor care reduce puterea de cumpărare a banilor.

INVESTITOR INSTITUȚIONAL – În timp ce investitorii individuali cumpără și vând titluri de valoare pe cont propriu, investitorii instituționali, cum ar fi fondurile mutuale sau alți manageri de active, administrează portofolii de active pentru a genera rentabilitate, de multe ori în numele investitorilor individuali care și investesc economiile.

LICHIDITATE – Reprezintă capacitatea unui activ de a fi transformat în bani. Astfel, putem spune că investiția în acțiuni la bursa este mai puțin lichidă (acțiunile nu se pot transforma în bani atât de ușor, prin vânzarea lor la bursă, ci există posibilitatea de a nu găsi cumpărător interesat) decât un cont bancar (care pot fi transformate ușor în numerar și pot fi retrase în orice moment de la bancă).

MARKET MAKER – Un intermediar care acceptă riscul deținerii unui anumit număr de acțiuni ale unei societăți pentru a facilita tranzacționarea respectivei acțiuni. Fiecare MM (formator de piata) concurează pentru ordinele clienților introducând cotații de vânzare și de cumpărare pentru un anumit număr de acțiuni. Odată ce un ordin este primit, MM vinde imediat din inventarul sau cauță un ordin de compensare. Acest proces simplu are loc în câteva secunde.

OBLIGAȚIUNE – O valoare mobiliară emisă cu dobândă care obligă emitentul să plătească o dobândă la un termen specific (de obicei câțiva ani), urmând ca la maturitate să restituie principalul deținătorului.

OFERTA PUBLICĂ INIȚIALĂ (IPO) – Când o companie nelistată face o nouă emisiune de acțiuni sau o parte din acționari fac o ofertă pentru a vinde o parte din participația lor către public pentru prima dată. Aceasta deschide calea pentru listarea și tranzacționarea unor astfel de acțiuni. Într-un IPO care implică o ofertă de vânzare, veniturile merg la companie sau către acționarii care vând, după caz.

ORDIN LA PIATĂ – Ordin de cumpărare sau vânzare plasat la prețul de piață în vigoare, astfel este mult mai probabil să fie realizată tranzacția.

ORDIN LIMITĂ – Ordin de cumpărare sau vânzare cu preț maxim de cumpărare sau preț minim de vânzare.

PORTOFOLIU – Colectia de investiții deținute de un individ sau o organizație.

PROSPECT – Documentul care descrie o ofertă de valori mobiliare sau operațiunile unui fond mutual, o societate în comandită simplă sau alte investiții.

RANDAMENT TOTAL – Unitatea de măsură a performanței investițiilor, compusă din două elemente: a) orice modificare a prețului acțiunilor și b) dividendele sau alte distribuții plătite acționarilor în perioada măsurată. În cazul fondurilor mutuale, randamentul total presupune că dividendele și distribuțiile de câștiguri de capital sunt reinvestite în fond.

SPREAD – Diferență între cerere și preț al ofertei.

TITLURI – O pondere de titluri reprezentă deținerea în compania emitentă. Prețul titlurilor merge în sus și în jos, în funcție de modul în care compania performă și modul în care investitorii cred că societatea va performa în viitor.

TOLERANȚĂ LA RISC – Gradul de risc pe care un individ și-l poate permite sau cu care este confortabil atunci când investește. În general, cu cât este mai mare potențialul de câștig dintr-o investiție, cu atât mai mare riscul că s-ar putea pierde bani.

VOLATILITATE – Gradul în care variază prețul unui titlu. În general, cu cât este volatil un fond mutual sau un titlu, cu atât este mai riscant.

8. Chestionar: Ce tip de investitor ești?

Managerii de fonduri și consilierii financiari oferă adesea chestionare cu profil de risc pentru a determina ce tip de investitor ești, bazat pe toleranța la risc, intervalul de timp de investiții, dar și cunoștințe de investiții. Cunoașterea profilului investitorului este crucială pentru elaborarea unui plan investițional care să îți se potrivească, deși numai această conștientizare nu este un substitut pentru un plan finanțier din partea unui profesionist calificat, deoarece nu se pot lua în considerare toate circumstanțele personale și nevoile financiare. Aici este un chestionar-profil de risc de bază, similar celor folosite de profesioniști.

Combină scorul total cu tipul de investitor ce se arată în tabelul de la sfârșit pentru a vedea dacă reflectă atitudinea ta la risc. Posibil să ai nevoie să iei în considerare alte circumstanțe financiare personale care pot evidenția selectarea unui tip diferit. Alocă-ti timp de gândire pentru fiecare dintre întrebări, chiar dacă completezi chestionarul din interes. Pe parcurs poate decizi că rezultatul ar putea fi un punct de plecare util în călătoria de a investi.

Ce vrei să obții în urma unei investiții?

- O investiție care nu fluctuează în valoare. (1)
- Să păstrez valoarea investițiilor mele cu venituri regulate din care să trăiesc. (2)
- Menținerea unui venit regulat cu o oarecare expunere pe creșterea capitalului. (3)
- Nu sunt îngrijorat de venituri, caut maximizarea creșterii investițiilor mele. (4)

Pentru cât timp ești pregătit să pastrezi investițiile?

- Doi ani sau mai puțin. (1)
- Trei la cinci ani. (2)
- Șase și zece ani. (3)
- Mai mult de zece ani. (4)

Cum ai reacționa dacă valoarea investițiilor tale ar scădea cu 15% într-un an?

- Ajutor! Scot toți banii și îi depun într-un cont de depozit bancar. (1)
- Scot o parte din bani și-i plasez pe o strategie de investiții "sigure". (2)
- Aștept până când am recuperat pierderile și apoi iau în considerare alte investiții. (3)
- Nu schimb nimic și urmez strategia recomandată. (4)
- Wow! Este cu 15% mai ieftin să investesc mai mulți bani în aceeași investiție. (5)

Care este disponibilitatea ta de a risca pierderi pe termen scurt pentru perspectiva unor profituri mai mari pe termen lung?

- Scăzut. (1)
- Nu sunt sigur. (2)
- Moderat. (3)
- Înalt. (4)

Alege răspunsul cel mai adekvat pentru următoarea declarație: Sunt dispus să experimentez fluctuații de piață în perspectiva unui potențial de profituri mai mari.

- Dezacord. (1)

Nu sunt de acord. (2)
 Nu sunt de acord nici în dezacord. (3)
 Sunt de acord. (4)

Alege răspunsul cel mai adekvat pentru următoarea declarație: Principala mea preocupare o constituie securitatea; păstrarea banilor în condiții de siguranță este mai importantă decât să câștig profituri mari.

Dezacord. (5)
 Nu sunt de acord. (4)
 Nu sunt de acord nici în dezacord. (3)
 Sunt de acord. (2)
 Complet de acord. (1)

Când vine vorba de a investi, cât de experimentat crezi că ești?

Lipsit de experiență - a investi este o experiență nouă pentru mine. (1)
 Oarecum lipsit de experiență - a investi este destul de nou pentru mine. (2)
 Oarecum experimentat - dețin cunoștințe. (3)
 Experimentat - Știu factorii care fac investiții să fluctueze. (4)
 Foarte experimentat - Îmi fac propria cercetare amplă și am o înțelegere excelentă a factorilor care afectează performanța de investiții. (5)

Cât de sigur este venitul viitor (cum ar fi de la salariu, pensie sau din alte investiții)?

Nu este sigur. (1)
 Oarecum securizat. (2)
 Destul de sigur. (3)
 Foarte sigur. (4)

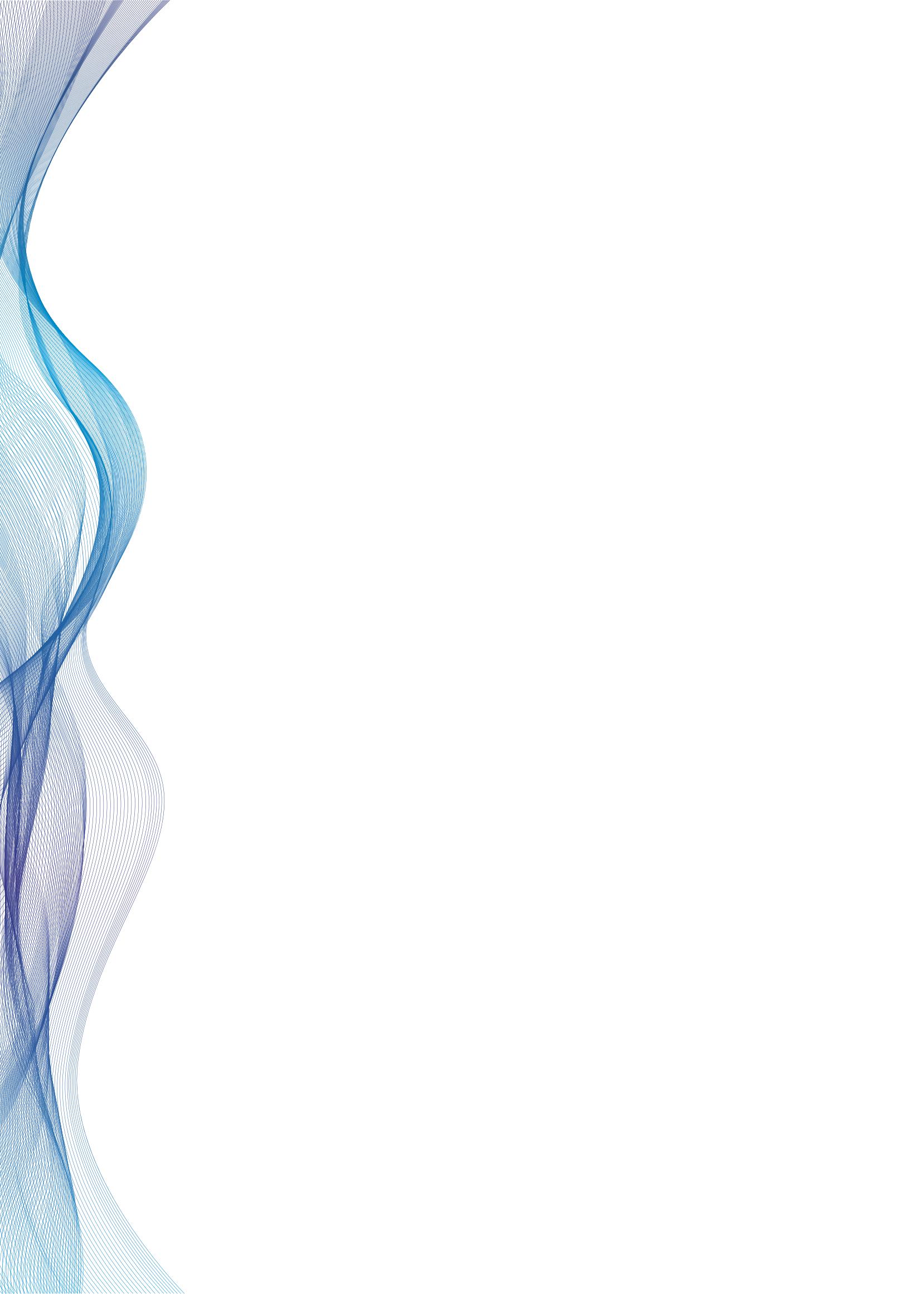
Cum ai descrie situația financiară actuală?

Complet fără datorii. (5)
 Fără credit ipotecar, dar alte câteva obligații (cum ar fi datorii în contul cardului de credit, taxele de educație). (4)
 Un credit ipotecar rezonabil, dar nici o altă datorie. (3)
 Un credit ipotecar și anumite obligații. (2)
 Complet acoperit de datorii (cum ar fi un credit ipotecar, carduri de credit și / sau de împrumut în marjă). (1)

Acum adună scorurile pentru toate răspunsurile tale și verifică dacă se potrivesc cu punctajul total din categoriile din tabel pentru a vedea ce tip de investitor indică chestionarul că ești.

Scor Total Tip de Investitor

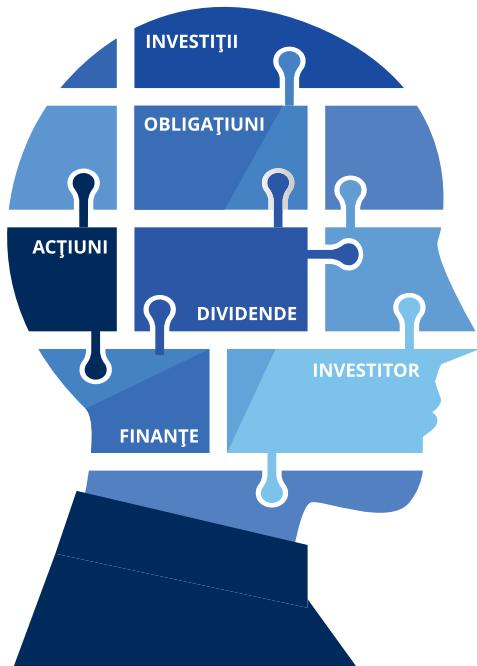
9–14	Defensiv
15–21	Conservativ
22–28	Echilibrat
29–35	Vizează creșterea
36–41	Vizează agresiv creștere

BURSA DE VALORI BUCUREŞTI

Fluent in finante

Pentru mai multe informații despre investiția la Bursa de Valori București, acceseaza www.bvb.ro

Poți, de asemenea, să ne găsești pe Facebook, LinkedIn, Twitter și YouTube, precum și să descarci BVB App de la Apple și Android magazin, pentru a fi la curent cu piața românească de capital!

Pentru mai multe informații despre programul *Fluent in finante*, accesează: <http://fluentinfinante.bvb.ro> sau e-mail la fluentinfinante@bvb.ro.

Informațiile prezentate în acest ghid sunt doar pentru diseminarea informației și conștientizarea investitorilor despre diverse aspecte ale investirii. Deși s-au depus toate diligențele, organizațiile care au pregatit și distribuit acest material nu pot considera responsabile pentru orice pierdere sau daune rezultate din acțiunile întreprinse de orice persoană în baza conținutului acestui Ghid. De asemenea, trebuie avut în vedere că legislația și reglementările aplicabile pieței de capital sunt actualizate/modificate în mod constant, astfel că investitorii trebuie să se familiarizeze cu cele mai recente legi/reglementări vizitând website-urile relevante sau prin contactarea reglementatorului relevant.